
El Museu d'Història de Girona inaugura l'exposició "ESPAIS, un fenomen artístic. Una travessa per l'art contemporani a Catalunya (1987-2010)"

El Museu d'Història de Girona inaugura el diumenge 12 de maig a les 12h l'exposició "ESPAIS, un fenomen artístic. Una travessa per l'art contemporani a Catalunya (1987-2010)", amb una selecció d'obres d'art del seu fons, així com una part dels arxius de la Fundació ESPAIS, una del recull audiovisual relatiu a les performances presentades, la col·lecció revistes *Papers d'Art* amb les serigrafies de les seves portades i les escultures guardó de les diferents edicions del Premi ESPAIS a la crítica d'art. S'exposen unes 130 peces, entre pintures, escultures, obra gràfica i performance que formen part del fons d'art municipal procedent del fons Progrup-Espais, d'artistes que van ser actius i van exposar a la galeria Espais com Torres Monsó, Gabriel, Montserrat Costa, M. A. Feliu, Anna Manel·la, Enric Ansesa, Jaume Faixó, Quim Corominas, Lluís Vilà, Pep Camps, Àlex Nogué, Pep Admetlla, Carme Sanglas, Antoni Selvaggi, Joaquim Serrano Bou, Narcís Coderch, Mim Juncà, Pere Vicens, Pere Noguera, Margarita Andreu, Francesca Llopis, Ignasi Aballí, Francesc Abad, Joan Casellas, Toni Giró i Jordi Mitjà, entre moltes altres.

Aquesta exposició s'inclou dins el "Cicle d'art contemporani-Fons futura Casa Pastors 2022-2024" aprovat per l'Ajuntament de Girona el 2021, amb l'objectiu de donar a conèixer el patrimoni artístic de l'Ajuntament de Girona i obrir camí al futur Museu d'Art Modern i Contemporani. La primera exposició del cicle va ser "L'aposta per l'art nou. Itineraris d'avantguarda a Catalunya a través del fons Rafael i Maria Teresa Santos Torroella" que van visitar prop de 10.000 persones fins el setembre de 2023.

ESPAIS Centre d'Art Contemporani - Fundació ESPAIS: ELS ARXIUS

El mes de març del 1987 s'obria ESPAIS Centre d'Art Contemporani, un nou espai privat de 300 metres quadrats ubicat al carrer Bisbe Lorenzana, núm. 31-33, de Girona, el qual, amb la primera exposició presentada "Moda/Antimoda", indicava el que seria un llarg recorregut transversal entre diferents disciplines artístiques. Com deien els seus responsables a l'inici d'aquesta aventura, "ESPAIS no vol compartir clixés i amb les diferents sales pretén dinamitzar la comunicació amb el públic, elaborar un treball útil, lligar el tràfic de les idees, entre les obres i les persones (...) Tenim la responsabilitat de pensar, d'ajudar a l'artista per construir estructures d'exposició adients al seu pensament -apropar el públic a l'obra". Com es pot apreciar, la voluntat d'esdevenir un punt de confluència entre les arts i el públic va ser una constant durant les dues dècades de funcionament i va deixar una forta empremta cultural a la ciutat.

L'any 1997, es va convertir en la Fundació Privada ESPAIS fins al seu tancament l'any 2008. L'any 2001, va canviar d'ubicació i va traslladar l'espai expositiu i tots els serveis al carrer del Pou Rodó, núm. 7-9. Després d'una curta reobertura amb la gestió de Bonart i Ricard Planas, la Fundació va tancar definitivament l'abril del 2010, pocs mesos abans del traspàs de seu fundador i president, el Sr. Jordi Vidal i Boris.

Paradoxalment, transcorreguts uns anys, el Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona es va instal·lar en el mateix espai del carrer del Pou Rodó, núm. 7-9. Un record d'aquest enclavament el podem veure encara a la façana de l'edifici, en la qual es conserva el rètol original.

Des d'un primer moment, els responsables d'ESPAIS van tenir molt present que una de les seves funcions havia de ser una eina d'informació i documentació per a tots aquells interessats en l'art contemporani. En aquest sentit, la producció d'exposicions va generar una documentació excepcional sobre els artistes, les exposicions i l'activitat cultural que duïen a terme, per la qual cosa avui podem reconstruir amb tota mena de detalls el que va ser el seu llarg recorregut de més de dues dècades. Així mateix, podem recuperar-ne la trajectòria exemplar, gràcies a la voluntat perseverant dels seus responsables de considerar la documentació com una eina de present, pensada per construir el futur.

Artistes, exposicions i fons d'art

Des dels inicis, ESPAIS va ser un centre de difusió artística, però també fomentava la producció i la creació; en un primer moment, va estar més dedicat a formar part del mercat artístic, però, posteriorment, va anar desenvolupant funcions clares de centre d'art públic. Tot i que sempre va posar el focus d'atenció en els artistes gironins i catalans el cert és que mai no va deixar d'ampliar les seves programacions expositives, tant pel que feia a exposicions individuals com col·lectives, amb artistes de la resta de l'Estat espanyol, i amb algunes propostes de caire internacional. En la seva programació, podem trobar nombroses mostres dedicades a fer un seguiment dels artistes més propers, com ara: Torres Monsó, Gabriel, Montserrat Costa, M. A. Feliu, Anna Manel·la, Enric Ansesa, Jaume Faixó, Quim Corominas, Lluís Vilà, Pep Camps, Àlex Nogué, Pep Admetlla, Carme Sanglas, Antoni Selvaggi, Joaquim Serrano Bou, Narcís Coderch, Mim Juncà, Pere Vicens, Pere Noguera, Jordi Mitjà, etc.

També hi hagué, però, una voluntat d'oferir un programa expositiu que apropés, a Girona, alguns dels noms de reconegut prestigi i amb llargues trajectòries artístiques, com per exemple: Antoni Saura, Antoni Clavé, Juan-Josep Tharrats, Moisés Villèlia, Arranz-Bravo, Bartolozzi, Albert Ràfols Casamada, Joan Hernàndez Pijuan, Alfons Borrell, Joan-Pere Viladecans, Xavier Corberó, Joaquim Chancho, Marcel Martí, Antoni Llena, Francesc Abad, Zush, i, fins i tot, una destacada mostra dedicada a l'obra gràfica de Joan Miró l'any 1992.

Al mateix temps, varen demostrar un interès rellevant per donar a conèixer el treball de joves artistes catalans, tot observant de prop un fenomen molt particular de l'art català dels anys vuitanta i noranta: la importància de l'escultura. Ja hem citat Gabriel, però molts d'altres noms varen tenir un paper rellevant en les programacions d'ESPAIS: Susana Solano, Isabel Banal, Jordi Canudas, Ramon Parramon, Riera i Aragó, Domènec, Ramon Guillen Balmes, Pedro Saralegui, Tom Carr, Toni Giró, Jordi Cuyàs, Lluís Hortalà, Salvador Juanpere, Manel Llauradó, Margarida Andreu, Mais, Natividad Navalón, Pep Dardanyà, etc. I, sense deixar de banda el que passava a la resta de l'Estat, varen presentar noms de referència com ara el basc Néstor Basterretxea, i els valencians Carmen Calvo i Ricardo Cotanda. Però no només es va mostrar un interès per l'escultura; la pintura també va tenir una

presència continuada en les programacions, amb pintors com Sílvia Gubern, Niebla, Vicenç Viaplana, Aureli Ruiz, Francesca Llopis, Begoña Egurbide, Isabel Esteva, Assumpció Mateu, Florentino Díaz, Néstor Sanmiguel, Miguel Ángel Campano, María Gómez, Jordi Martorell, Lúcia Porcar, Marina Núñez, Jaume Barrera, Enric Mauri, Elena del Rivero, etc.

Una característica d'ESPAIS –en especial, en els inicis– varen ser les exposicions col·lectives a partir de temàtiques molt diverses, com la ja esmentada “Moda/Antimoda”, la qual confrontava artistes i dissenyadors, o “Paisatge Urbà” (1987) –precisament, una de les pintures de Vicenç Viaplana mostrada en aquesta darrera exposició temàtica és una de les que avui presentem al MHG–, o bé fent dialogar dos artistes com fou el cas, aquell mateix any, de “Volums”, en què escultures de Torres Monsó conviuen amb les de Gabriel, tots dos acompanyats pel discurs del crític d'art Manel Clot, una de les veus més significatives del debat escultòric del moment.

L'exposició actual vol deixar constància de la seva important tasca i, també, de com ESPAIS va esdevenir un “centre polivalent interdisciplinari” –tal com l'anomena Glòria Bosch, una de les persones que va ser al davant del centre en el inicis–, i, en conseqüència, una selecció de les nombroses activitats realitzades en els camps de la performance, l'art sonor i la poesia es recullen en el material audiovisual original que s'ha pogut conservar i digitalitzar per a aquesta ocasió.

Tal com es pot comprovar, l'exposició mostra una reduïda selecció del fons de 965 obres que pertanyen actualment a l'Ajuntament de Girona. L'any 2017, es va tancar l'adquisició del llegat, després d'uns anys d'haver-lo custodiat, des que la Fundació ESPAIS va deixar de funcionar l'any 2010. Avui, els arxius, el fons documental, els catàlegs, els llibres, les revistes i aquesta significativa col·lecció d'obres d'art formen part del fons patrimonial d'art de l'Ajuntament de Girona. A partir de l'exposició que ara es presenta al Museu d'Història de Girona i de la feina realitzada per documentar, ordenar i conservar aquest llegat, aquest fons patrimonial es posarà a l'abast públic. Al mateix temps, aquest fons patrimonial obre un camí de grans possibilitats per tal de donar a conèixer tant la importància que va tenir la Fundació ESPAIS en la difusió de l'art contemporani com un llegat artístic i intel·lectual que, de ben segur, serà de gran rellevància per a futurs historiadors i crítics d'art.

A la sala d'exposicions temporals del Museu d'Història de Girona, es mostra una selecció d'obres del fons d'art i, a més a més, el visitant trobarà distribuïdes per les sales del museu diferents obres provinents d'aquest fons que estableixen diàleg amb les característiques espacials del museu i amb el seu discurs museològic.

Donada la dedicació continuada que ESPAIS va mostrar envers la performance i les arts en viu, la dansa, la poesia experimental, l'art sonor, etc., en el context d'aquesta exposició, s'exhibeix una selecció del seu arxiu audiovisual, en el qual queda palesa la rellevància que creadors com Carles H. Mor, Esther Xargay, Joan Casellas, Lluís Alabern, Borja Zabala, José Manuel Berenguer, Clara Garí, i tants d'altres varen tenir en la "mirada transversal" creativa que tant varen defensar els seus impulsors.

PAPERS D'ART, la revista

El mes de març del 1987 –l'any d'inici de funcionament d'ESPAIS–, es va editar el primer número de la revista *Papers d'Art*, coordinat per Glòria Bosch i Carme Ortiz. Els primers 25 números es publicaven com a suplement gratuït del diari *El Punt* i, a partir del 1989, la revista es va convertir en una publicació independent i de pagament amb subscriptors. La periodicitat va anar variant i cada cop fou més espaciada fins al 2008, any en el qual es va publicar el que seria el darrer número: el núm. 93. En la primera etapa, la revista servia com a difusió de les activitats del centre mateix, però, molt aviat, va esdevenir una publicació de teoria i crítica d'art que a més de seguir difonent les seves activitats, oferia informació crítica d'exposicions a escala nacional i internacional, monogràfics sobre temes d'interès del moment, entrevistes a artistes, etc. Des d'un principi, la intenció de la publicació va ser tan transversal i oberta que el llistat de col·laboradors és tan llarg que s'apropa al miler i els 93 exemplars publicats componen un panorama extraordinari del que van ser dues dècades d'art contemporani. De fet, la informació ingent que reuneix ha fet que investigadors universitaris s'interessessin per la publicació; a més, tot coincidint amb aquesta exposició, l'Ajuntament de Girona ha digitalitzat tots els números per difondre'ls de firma universal. La qual cosa serà efectiva des del dia de la inauguració a l'apartat de premsa digitalitzada del web de l'Arxiu Municipal <https://www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php>.

Carme Ortiz, Magdala Perpinyà i Jordi Font van ser els responsables dels més estables en les tasques d'edició de les dues etapes de la publicació, tot i que molts dels col·laboradors interns d'ESPAIS, també hi jugaren un paper important, com, per exemple, Glòria Bosch en els primers números apareguts, Anna Capella, Assumpta Bassas, Pilar Sanz, M. Rosa Fraxanet, Dolors Vidal, M. Antònia Bagué, etc. També des dels primers números s'intueixen els noms de les persones que esdevindrien col·laboradores fidels, com ara Carles H. Mor, Esther Xargay, Manel Clot, Pilar Parcerisas, Jaume Fàbrega, Teresa Grandas, Joan Casellas, Marta Pol, Susanna Portell, Fernando Castro Florez, Juan Antonio Álvarez Reyes, i tants d'altres.

Durant la segona etapa de la revista, les portades reproduïen l'obra original d'un artista pensada especialment pel seu format i els seus continguts, i ESPAIS en feia un tiratge en serigrafia de 75 exemplars, com una opció més de difusió, tant per a la revista com per als artistes col·laboradors i el públic interessat. En aquesta exposició, també es mostra una selecció d'aquestes serigrafies.

Premi ESPAIS a la Crítica d'Art

El mes de gener del 1988, es va convocar la primera edició del Premi Espais a la Crítica d'Art amb la intenció de ser un reconeixement públic a la feina desenvolupada per crítics i historiadors de l'art, museòlegs, etc. És a dir, aquells professionals que –a més dels artistes– mereixien destacar per ser actors fonamentals en el sector de les arts visuals. Al llarg de la dècada dels vuitanta, nombroses iniciatives a través de biennals i convocatòries de premis varen contribuir a donar a conèixer la tasca dels artistes, en especial, dels artistes emergents. Els responsables d'ESPAIS varen creure que era necessari reconèixer la feina dels teòrics perquè, sovint, sumaven pes específic a la feina dels artistes amb les seves aportacions històriques i crítiques i amb les seves propostes expositives.

No obstant això, la convocatòria d'aquests premis reunia, a més, les aportacions d'ambdós protagonistes: els teòrics de l'art i els artistes, donat que el guardó que se'ls oferia era una escultura resultant d'un encàrrec a un artista proper a les activitats d'ESPAIS. Així, el primer premi va ser una escultura realitzada per Gabriel, al qual s'hi anaren sumant noms com Francesc Torres Monsó, Moisès Villèlia, Marcel Martí, Àlex Nogué, Francesc Abad, Toni

Giró, etc., fins arribar a dinou guardons, que es mostren tots a l'exposició.

Al mateix temps, es presenta la col·lecció de nou llibres que va publicar ESPAIS, perquè si bé des de l'inici sempre s'havien premiat textos ja publicats, a partir de l'any 1998 i fins el 2007, es va incloure una nova categoria de premi per a la "publicació d'un treball assagístic inèdit", reconeixement que en comportava l'edició.

El llistat de jurats participants i d'autors premiats és extraordinari, tant per la quantitat com pel prestigi dels premiats, i ve a corroborar la importància que varen assolir els premis no només a Catalunya, perquè també es varen premiar autors de la resta de l'Estat, com ara Simón Marchán Fiz, Tomás Llorens i Juan Antonio Ramírez i, fins i tot, autors internacionals com ara Gillo Dorfles, Pierre Restany i Robert S. Lubar, pel seu reconegut prestigi. La festa d'entrega d'aquests premis es va convertir, cada any, en un gran esdeveniment cultural per a la ciutat.

Centre de Documentació i Biblioteca

El primer anuari editat per ESPAIS l'any 1987 recollia la informació sobre el primer any d'exposicions i activitats i, al mateix temps, incloïa un text sobre el Centre de Documentació tot descrivint-lo en els termes següents: "Un dels apartats més importants i a la vegada més desconeguts d'ESPAIS, és el seu Centre de Documentació". Després de fer una descripció detallada sobre continguts, intercanvis amb altres institucions, subscripcions a revistes, etc., el text conclou els motius pels quals els responsables consideraven absolutament necessari oferir uns continguts especialitzats en art contemporani i posar-los a disposició del públic: "Tot plegat vol omplir el buit existent en la majoria de les biblioteques, on és pràcticament impossible trobar-hi la informació actualitzada i adequada sobre les últimes tendències i novetats de l'art; i afavorir amb documentació de qualitat i els millors medis tècnics, el coneixement i interès per totes les disciplines que ofereixen les arts i el disseny del moment". Pensem, com a dada de referència que confirma com d'avançada va ser aquesta decisió d'iniciar un centre de documentació, que la biblioteca del MACBA no s'inauguraria fins vuit anys després i la biblioteca de Metrònom –iniciativa privada situada al Born de Barcelona– mai no va arribar a obrir-se al públic. Un parell d'anys després,

els responsables escrivien de nou en l'anuari: "La seva finalitat primordial és que tota aquesta informació serveixi per fer futur" i així ha estat, doncs segueix sent un fons documental d'una vàlua reconeguda per investigar sobre les dues dècades en què ESPAIS gaudí d'un protagonisme excepcional tant a Catalunya com a les comunitats amb les quals va col·laborar més: Euskadi, Madrid i València. Avui en dia, bona part d'aquests fons són consultables al Museu d'Història de Girona i a la seu del Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona.

L'exposició mostra una part d'aquests fons, que fa referència a la voluntat continuada i rigorosa de documentar les exposicions que es varen presentar en les dues seus d'ESPAIS i les nombroses activitats que s'hi van organitzar, com ara performances, concerts de música contemporània, recitals de poesia, presentacions de llibres, conferències, taules rodones, etc. i, en especial, les entregues dels Premis ESPAIS a la Crítica d'Art, que són un exemple excel·lent per adonar-nos de la rellevància que varen tenir pels membres dels jurats, per la diversitat de guardonats, pel públic assistent i per l'atenció que mereixien per part dels estaments polítics del moment. Un Centre de Documentació que Rosa Fraxanet va gestionar des de l'inici.

A més, l'exposició proposa un espai de lectura destinat al públic visitant, perquè pugui consultar les edicions de catàlegs d'exposicions, els llibres editats amb motiu del Premi ESPAIS i la revista *Papers d'Art*.

Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona

Des del 2017, el Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona es troba en el lloc que va ser la segona seu d'ESPAIS quan va canviar d'ubicació el 2001, a la plaça del Pou Rodó. A través d'un enregistrament realitzat amb motiu de la inauguració, recordarem com era la seu del Pou Rodó, núm. 7-9, tot mostrant unes imatges de les activitats que hi van tenir lloc amb motiu de la inauguració, entre les quals va destacar una projecció a l'exterior de l'obra "Wartwar" de Francesc Abad. L'espai arquitectònic recuperarà protagonisme tot rememorant com va ser aquesta segona seu d'ESPAIS.

Centre Cultural la Mercè, a Girona

Una altra seu del projecte té lloc al Centre Cultural la Mercè i reproduirà la mostra col·lectiva "En vida vostra" presentada a ESPAIS el 1990 en motiu del seu tercer aniversari. Tot esperant una resposta de felicitació pel tercer aniversari, es va convidar una cinquantena d'artistes que havien col·laborat amb ESPAIS durant els darrers tres anys perquè hi participessin. Tots ells varen rebre una capsa, dos llibres en blanc i 24 cubs de metacrilat transparent. A partir d'aquests materials, els artistes eren totalment lliures de manipular-los i convertir-los en un objecte artístic sense límits de tècniques ni de materials. Aquesta iniciativa és un exemple més del diàleg constant que ESPAIS i els seus col·laboradors varen establir amb la comunitat artística del país.

En aquesta mostra al Centre Cultural la Mercè, podem veure moltes de les peces que, originalment, es varen presentar a l'exposició "En vida vostra" a ESPAIS el 1990, així com noves creacions realitzades per alumnes de l'Escola Municipal d'Art i de Secundària, sota el títol "En vida nostra". També ells donaran respostes creatives a un material donat, tal com varen fer en el seu moment els artistes participants en la convocatòria de "En vida vostra".

PROGRAMACIÓ D'ACTIVITATS

Totes les activitats són gratuïtes. Amb servei d'interpretació en llengua de signes gratuït. Aforament limitat es recomana la inscripció prèvia al web MHG. www.girona.cat/museuhistoria.

Diumenge 12 de maig, 12h

Exposició "ESPAIS, un fenomen artístic. Una travessa per l'art contemporani a Catalunya (1987-2010)"

Inauguració i, posteriorment, recorregut comentat a càrrec de Glòria Picazo Calvo, comissària de la mostra.

Dijous 23 de maig, 18:30h

"L'aportació teòrica de la Fundació ESPAIS: la revista "Papers d'Art"

Taula rodona i presentació de la digitalització de *Papers d'Art*.

Amb la participació de Carme Ortiz Valeri, Teresa Grandas Sagarra, Pilar Parcerisas Colomer i Assumpta Bassas Vila.

Moderada per Glòria Picazo Calvo.

Dissabte 15 de juny, 12h

Visita comentada a l'exposició "ESPAIS, un fenomen artístic. Una travessa per l'art contemporani a Catalunya (1987-2010)" i recorregut per la selecció d'escultures repartides per diverses sales i espais de l'edifici

A cura de Glòria Picazo Calvo, comissària de la mostra.

La visita acabarà a la cisterna i la carbonera amb l'"Acció sonora Màkina 8 i 9" de Josep Manuel Berenguer, inspirada en el concert *Metamorfosa II* realitzat a Espais el 31 d'octubre de 1991.

Del 25 de juny al 15 de setembre

"En vida nostra"

Escola Municipal d'Art

Exposició que recull obres de diferents artistes contemporanis, realitzades expressament per la mostra d'art l'any 1990 amb motiu del tercer aniversari de la Fundació Espais. Centre d'Art Contemporani.

De l'1 de juliol al 30 d'agost

"En vida nostra"

Proposta d'activitat de creació adreçada a famílies i a casals d'estiu.

Tal com van fer els artistes participants a la convocatòria "En vida vostra" l'any 1990, es convida a la creació d'un objecte artístic a partir d'aquests materials: una capsa, llibres en blanc i cubs de metacrilat transparent. Aquesta nova convocatòria de creacions, amb el títol "En vida nostra" es difondrà a través del compte d'instagram del MHG @mhistoria_gi.

Dijous 19 de setembre, 20h

Presentació del catàleg de l'exposició
Sala Ermessenda del MHG

Projecció de l'interactiu de Francesc Abad "Wart-War"

Presentat a la inauguració de la seu de la plaça del Pou Rodó l'any 2001.

Bòlit. Centre d'Art Contemporani.

Totes les activitats són d'entrada lliure i gratuïtes. Amb aforament limitat. Es recomana reservar prèviament i fer les inscripcions a salt

www.girona.cat/museuhistoria

Els actes es duran a terme a la sala Ermessenda i a la sala d'exposicions, al Museu d'Història de Girona. Placeta de l'Institut Vell, 1.

També podeu seguir-nos a les xarxes socials:

Twitter i Instagram: @mhistoria_gi

Facebook: @museuhistoriagirona

Crèdits de l'exposició

Direcció Projecte: Carme Sais Gruart

Direcció Museu: Sílvia Planas Marcé

Comissariat: Glòria Picazo Calvo

Textos: Glòria Picazo Calvo

Coordinació: Fanny Estela Peña i Jordi Busquets Morillo

Administració: Jordi Busquets Morillo i Fanny Estela Peña

Comunicació i activitats: Carme Irla Saura

Disseny museogràfic i web: aeiou – estudi creatiu

Producció i muntatge museogràfic: Almeda Estudi

Impressió i retolació: David Llucià, Vídcus.

Assistència tècnica muntatge: Pere Montalban Ruiz i Jaume Sureda Jaén

Conservació - restauració: Laia Roca Pi i Idoia Tantull González

Catalogació arxivística: Anna Pujols Gifré, Pau Nualart Planella

Documentació i catalogació: Jordi Busquets Morillo, Laia Terol Gimeno, Nuri Aldeguer Corominas i Fanny Estela Peña

Projecte educatiu: Cris Malcolm Moran i Laia Terol Gimeno

Web Ajuntament: Roger Colom Martínez

Atenció al públic: Actiescola SL

Correcció i traduccions: SeproTec, traducció i interpretació S.L.U.

Neteja: Multinau SL

Transport: Transports Corcoy

Agraïments: Arxiu Municipal de Girona, Centre Cultural la Mercè, Bòlit_ Centre d'Art Contemporani de Girona, Transports Corcoy, Laura Baigorri Ballarín.
